

14.6.2018

EOAK/5423/2017

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Pasi Pölönen

Esittelijä: Esittelijäneuvos Tapio Rätty

LASKENNALLISEN YLIJÄÄMÄN VYÖRYTTÄMINEN TOIMEENTULOTUKEA MÄÄRÄTTÄESSÄ

1 KANTELU

Kantelija arvosteli Kansaneläkelaitoksen menettelyä toimeentulotukea koskevassa asiassa. Kantelija kertoi, että elokuun toimeentulotukea määrättäessä (korjauspäätöksen jälkeen) syntynyt normiylijäämä oli siirretty syyskuuta koskevaksi tuloksi siten, että kantelija ei pystynyt syyskuussa myönnetyllä tuella maksamaan vuokraansa.

Kantelija kertoi, että häntä oli kehoitettu hakemaan täydentävää toimeentulotukea kunnasta. Kunnasta oli hänelle ilmoitettu, että toimeentulotuen myöntäminen kuuluu Kansaneläkelaitokselle.

Kantelija kertoi lisäkirjoituksessaan, että vuokranmaksun keskeytyksen johdosta hänelle oli syntynyt Kansaneläkelaitoksen menettelystä johtuen viivästys- ja maksumuistutuskustannuksia. Kantelija katsoi, että Kansaneläkelaitoksen tulisi ne korvata.

Kantelija toimitti kirjoituksensa liitteenä häntä koskevia toimeentulotukipäätöksiä. Päätöksistä ilmeni, että kantelija oli hakenut toimeentulotukea ainoastaan syyskuulle, mutta Kansaneläkelaitoksen toimihenkilö oli tehnyt päätöksen myös loka–marraskuulle, ilman, että tästä olisi asiakkaalle etukäteen kerrottu tai häneltä olisi pyydetty asiassa lisäselvitystä.

2 SELVITYS

Kansaneläkelaitos antoi kirjoituksen johdosta selvitystä.

3 RATKAISU

3.1 Toimeentulotuen jaksotus ja vyörytys

Toimeentulotuen myöntämiskäytännössä on kunnissa ollut sekä myös kantelukirjoituksista ja Kansaneläkelaitoksen ohjeista ilmenevin tavoin tavallista, että kuukausittaista normiylijäämää vyörytetään, siirretään, jaksotetaan tai kierrätetään seuraavalle kuukaudelle tai seuraaville kuukausille.

Toimeentulotukilain 15 §:n 1 momentin pääsäännön mukaan toimeentulotuki määrätään kuukaudelta. Toimeentulotuki voidaan tarpeen mukaan myöntää ja maksaa kuukautta lyhyemmältä tai sitä pidemmältä ajalta. Säännöksen 2 momentin mukaan toimeentulotuen perusteena olevia lain tarkoittamia hyväksyttäviä menoja (7 ja 7 c §) sekä 11 ja 12 §:ssä tarkoitettuja toimeentulotukea määrättäessä huomioon otettavia tuloja ja varoja laskettaessa menot, tulot ja varat otetaan huomioon siltä ajanjaksolta, jota koskevana toimeentulotuki määrätään. Tulo voidaan kuitenkin jakaa eriin otettavaksi huomioon useampana toimeentulotuen määräämisen ajanjaksona (*jaksotus*), jos se tulon kertaluonteisuus taikka sen saamisen peruste tai käyttötarkoitus huomioon ottaen on kohtuullista.

Toimeentulotukilain esitöiden mukaan (HE 217/1997 vp) toimeentulotukea koskevassa normilaskelmassa tulot ja varat otetaan huomioon siltä ajanjaksolta, jota koskevana toimeentulotuki määrätään. Tästä pääsäännöstä on tarpeen hallituksen esityksen mukaan poiketa esimerkiksi tilanteissa, joissa henkilö tai perhe saa suuren kertakorvauksen, esimerkiksi erorahan, loppukorvauksen työsuhteen päättyessä, perinnön tai suuren konsulttipalkkion. Hallituksen esityksen mukaan perheen tai henkilön on lain 2 §:n mukaisesti mahdollista saada edellä sanotun kaltaisista tuloistaan riittävä toimeentulo itselleen tai perheelleen pidemmäksi aikaa. Edelleen hallituksen esityksen mukaan tulojen huomioon ottaminen maksukuukauden jälkeen varoina suosii varojen nopeaa kulutusta. Näitä tuloja on perusteltua jaksottaa pidemmälle ajalle kuin kuukaudelle, joka on tavanomainen ja menojen arvioimisen kannalta usein tarkoituksenmukainen tuen määräämisen ajanjakso.

Toimeentulotukilain 15 §:n 2 momentti mahdollistaa tulon eriin jakamisen, jos se on tulon kertaluonteisuus taikka sen saamisen peruste tai käyttötarkoitus huomioon ottaen kohtuullista. Jaksottamiseen ja jaksottamisen pituuteen vaikuttavat henkilön tai perheen yksilölliset olosuhteet, kuten henkilön sairaus tai vammaisuus, onko kyseessä lapsiperhe, henkilön tai perheen asuolosuhteet tai muut perheen sosiaaliseen tilanteeseen vaikuttavat seikat. Toimeentulotukiasia on aina ratkaistava hakijan yksilöllisten olosuhteiden perusteella. Jaksottamisen perusteet on aina arvioitava ja perusteltava samoin kuin se, onko jaksottaminen kohtuutonta asiakkaalle tai tukeen (päätökseen) osallisille.

Toimeentulotukilain 6 §:n mukaan toimeentulotuen määrä on toimeentulotukilain mukaan määriteltujen menojen sekä tuen hakijan (ja hänen perheensä) käytettävissä olevien tulojen ja varojen erotus. Toimeentulotukilain 11 §:n mukaan tuloina otetaan huomioon erikseen säädetyin poikkeuksin henkilön ja perheen käytettävissä olevat tulot. Varoina otetaan huomioon erikseen säädetyin poikkeuksin käytettävissä olevat varat (lain 12 §).

Toimeentulotukilain 6 ja 11 §:n vaatimusta käytettävissä olevien tulojen huomioon ottamisesta toimeentulotukea koskevassa normilaskelmassa ja toimeentulotukea määrättäessä on noudatettava myös silloin, kun sovelletaan toimeentulotukilain 15 §:n 2 momentin säännöstä tulojen jaksottamisesta.

Tulojen jaksottamiseen liittyy läheisesti myös saadun normiylijäämän tai aikaisempien tulojen niin sanottu *vyöryttäminen* seuraavalle tai seuraaville kuukausille. Toimeentulotuen myöntämiskäytännössä on siis ollut ja on tavallista, että asiakkaan kuukausittaista normiylijäämää (laskennallista säästöä) vyörytetään seuraavalle kuukaudelle tai seuraaville kuukausille.

Tuomioistuinkäytäntö tulojen jaksottamisen tai vyöryttämisen osalta ei ole yhtenäistä. Selvää sääntöä siitä, kuinka pitkälle ajalle tuloja voidaan jaksottaa tai vyöryttää ei siten laissa tai oikeuskäytännössä ole löydettävissä.

Tuloa jaksotettaessa merkitystä on annettu esimerkiksi sille, milloin tulo on tosiasiallisesti tuen saajalle maksettu tai miten pitkälle ajalle tulo on tarkoitettu riittämään. Mikäli tulon maksu tapahtuu kuun lopussa, on mahdollista, että mainittu tulo tai ainakin sen erä on tarkoitettu ainakin osin kattamaan myös seuraavan kuukauden menoja (ks. KHO 14.1.2002 T 74¹).

Toimeentulotukilain 15 §:n mukaan jaksotukseen voidaan ryhtyä ja se on sallittua sillä edellytyksellä, että sitä voidaan pitää kohtuullisena. Toimeentulotukilaki edellyttää siis tältä osin päätöksentekijältä harkintaa. Toimeentulotuen viimesijaisuudesta johtuen toimeentulotukea myönnetään aina yksilöllisen tarveharkinnan perusteella. Yksittäistapauksittain on myös ratkaistava kohtuullisuusnäkökohdat huomioon ottaen, kuinka pitkälle ajalle tulojen ja varojen jaksotus voi

¹ <http://www.finlex.fi/fi/oikeus/kho/lyhyet/2002/200200074>.

ulottua. Kelan etuuspalveluiden lakiyksikkö toteaa selvityksessään, että ratkaisevaa tulojen vyöryttämiseksi on se, ovatko tulot tosiasiallisesti käytettävissä sinä aikana, kun ne otetaan ylijäämänä huomioon. Voin yhtyä tähän näkemykseen.

Mikäli asiakas voi osoittaa, että jaksotettavaksi määrätty ja päätöksessä huomioitujen tulot ovat menneet sinänsä toimeentulotuessa hyväksyttäviin tarkoituksiin ja ne eivät tosiasiallisesti enää ole hänen käytössään jaksotettavana aikana, ei tulojen jaksotukseen tai vyöryttämiseen näin ollen tule ryhtyä. Tällaisessa tilanteessa tulojen jaksottaminen saattaisi myös olla säännöksen tarkoittamassa mielessä kohtuutonta.

Toimeentulotukiasiakkaalla on myötävaikutusvelvollisuus asiansa käsittelyyn. Tämän takia asiakkaalla on velvollisuus näyttää, että tulot eivät tosiasiallisesti ole enää hänen käytettävissään. Tällainen selvitys voi olla esimerkiksi tilioitteista saatavaa selvitystä siitä, että tilille tullut tulo on käytetty toimeentulotuessa hyväksyttäviin tarkoituksiin. Päätöksentekijän velvollisuutena on arvioida, voidaanko jaksotukseen tai vyöryttämiseen ryhtyä ja onko se asiassa kohtuullista. Viime kädessä tuomioistuimien arvioi sen, onko edellytykset tulojen huomioimiseen olleet toimeentulotukea määrättäessä.

Käsitykseni mukaan sen harkinta, että jaksottaminen ei johda asiakkaan kannalta kohtuuttomaan lopputulokseen korostuu erityisesti silloin, kun kysymys on asumisen turvaamisesta, lapsiperheestä tai haavoittuvassa asemassa olevasta henkilöstä. Tällöin tulisi arvioida, millä tavoin tulojen tai varojen jaksotus tai normiylijäämän siirto (vyörytys) vaikuttaisivat henkilön tai perheen sosiaaliseen tilanteeseen.

Kansaneläkelaitoksen etuuspalvelujen lakiyksikön selvityksen mukaan ”Tulon jakamisessa käytetään yleensä vyöryttämistä. Vyöryttäminen tarkoittaa sitä, että saatu tulo otetaan kokonaisuudessaan mukaan laskelmaan sen saantiajankohdan mukaan ja laskelman ylijäämä siirretään aina seuraavan kuukauden tuloksi.”

Edelleen selvityksen mukaan, jos kysymys on vähäisestä ylijäämästä, ei ylijäämä siirry seuraavalle kuukaudelle. Selvityksessä on todettu, että ”Mikäli kysymyksessä on joka kuukausi saatavista tuloista syntyvä ylijäämä, se jätetään pääsääntöisesti huomioon ottamatta.”

Keskisen vakuutuspiirin selvityksen mukaan kantelijalle tehtiin päätös perustoimeentulotuesta 28.7.2017 elokuulle. Päätöstä tarkistettiin 25.8.2017, koska kantelijalle maksettiin peruspäivärahaa, jota ei oltu huomioitu heinäkuussa tehdyssä päätöksessä. Vakuutuspiirin selvityksen mukaan ”Peruspäivärahan johdosta kantelijan elokuun perustoimeentulotuki muuttui ylijäämäiseksi. Ylijäämästä on vähennetty 50 euroa ja muu ylijäämä on vyörytetty syyskuulle.”

Vyörytyksen johdosta kantelijalle maksettiin toimeentulotukea selvityksessä mainittu määrä. Keskisen vakuutuspiirin selvityksessä on vielä todettu, että ”elokuun ylijäämä on vähennyksen jälkeen vyörytetty syyskuulle. Tällä on tasattu kantelijalle elokuussa liikaa maksetun perustoimeentulotuen määrä.”

Vakuutuspiirin lausunnossa on viitattu Kelan toimeentulotuen etuusohjeisiin, (www.kela.fi/kelan-etuusohjeet1 -> Ohjeet etuuskittain -> toimeentulotuki) joiden mukaan ”Asiakkaan saama muu kuin ansiotulo, jonka asiakas on saanut päätöksen tekemisen jälkeen, otetaan huomioon etuuden maksukuukauden laskelmassa.”

Edelleen ohjeen mukaan ”Toimeentulotuen tarkistaminen etuustulon osalta toteutetaan käytännössä kohdentamalla se laskennallisesti jo maksettuun toimeentulotukeen ja saattamalla laskelma vastaamaan asiakkaan kyseisenä ajanjaksona vallinnutta tosiasiallista tilannetta. Uusi

laskelma ei kuitenkaan aiheuta esimerkiksi asiakkaaseen kohdistuvaa takaisinperintää. Jos asiakkuus jatkuu, mahdollisesti syntyvä laskelman ylijäämä voidaan asiakkuuden jatkuessa jakaa vyöryttämällä tuloksi seuraaville kuukausille.”

Kansaneläkelaitos on siis kantelijan kohdalla menetellyt siten, että laskelman mukainen (laskennallinen) normiylijäämä on vyörytetty tai siirretty seuraavan kuukauden tuloksi. Vakuutuspiirin selvityksen mukaan kantelijan tulo on kokonaisuudessaan siirretty seuraavalle (tai seuraaville) kuukaudelle. Samanlainen menettely näyttää olevan myös silloin, kun henkilö on saanut päätöksen jälkeen samalle kuukaudelle (toimeentulotuen määrätymisjako) kohdistuvia muita kuin palkkatuloja.

Kansaneläkelaitoksen etuuspalveluiden lakiyksikkö on selvityksessään todennut, että ”Ratkaisevaa tulon vyöryttämisen kannalta on se, ovatko tulot tosiasiallisesti käytettävissä sinä aikana, kun ne otetaan ylijäämänä huomioon.” Minulle annetusta selvityksestä ei ainakaan nimenomaisesti käy ilmi, että tällaista arviointia olisi kantelijan kohdalla tehty.

Toimeentulotukiasia on käsiteltävä yksilöllisesti siten, että asiakkaana olevan henkilön ja hänen perheensä olosuhteet otetaan riittävällä tavalla harkinnassa huomioon. Kun kysymys on henkilön käytettävissä olevista tuloista, on päätöksen tekijällä velvollisuus hallintolain mukaisesti tarvittaessa pyytää selvitystä siitä, ovatko tulot ja varat, jotka ovat vyörytyksen tai jaksotuksen kohteena, tosiasiallisesti vielä henkilön käytettävissä. Tällaisen lisäselvityksen pyytämistä on erityisesti harkittava silloin, jos asiakas esittää omaa selvitystään siitä, ettei hänellä ole vyörytyksen tai jaksotuksen kohteena olevia tuloja enää käytettävissään. Tässä yhteydessä on arvioitava myös jaksotuksen tai vyörytyksen kohtuullisuus tai kohtuuttomuus.

Käsillä olevassa tapauksessa kantelija oli ottanut yhteyttä Kansaneläkelaitoksen paikallistoimistoon, jossa päätöstä oli pidetty Kansaneläkelaitoksen antaman selvityksen mukaan oikeana. Selvityksestä tai kantelukirjoituksesta ei ilmene, pyydettiinkö kantelijalta lisäselvitystä tai arvioitiinko päätöksen teon yhteydessä kantelijan tilannetta kokonaisuudessaan ja vyörytyksen kohtuullisuutta.

Pidän ongelmallisena sitä, jos päätöksenteossa ei tosiasiallisesti arvioida sitä, ovatko jaksotettavat tulot ja varat toimeentulotuen hakijan käytettävissä siten kuin toimeentulotukilaisissa edellytetään. Kiinnitän huomiota edellä sanottuun.

3.2 Tulon jälkikäteinen huomioiminen

Kansaneläkelaitoksen selvityksestä ilmenee, että mikäli asiakas tai perhe saa jonkin etuuden osalta takautuvan suorituksen, jota ei ole huomioitu kyseisen kuukauden toimeentulotukea määrittäessä, tehdään tarkistus jo maksettuun toimeentulotukeen. Mikäli tarkistuksen yhteydessä tehtävässä laskelmassa syntyy ylijäämää, siirtyy se ohjelmallisesti seuraavan kuukauden etuusjakson laskelman tuloksi. Kelan ohjeen mukaan päätöksentekijän tulisi arvioida, onko näin saatu tulo tosiasiallisesti asiakkaan käytettävissä. Kansaneläkelaitoksen selvityksen mukaan, mikäli kysymyksessä on joka kuukausi saatavista tuloista syntyvä ylijäämä, se jätetään pääsääntöisesti huomioon ottamatta.

Vakuutuspiiri on kuitenkin nimenomaisesti todennut, että elokuun perustoimeentulotukea on tarkistettu päätöksen jälkeen maksetun ensisijaisen etuuden johdosta. Selvityksen mukaan elokuun ylijäämä on vähennyksen jälkeen vyörytetty syyskuulle, jolla on tasattu kantelijalle elokuussa liika maksetun perustoimeentulotuen määrä.

Totean saamani selvityksen perusteella yleisesti seuraavaa.

Toimeentulotukilain 15 §:n 3 momentissa on rajoitettu mahdollisuutta sellaisten ansiotulojen huomioon ottamiseen tulona jälkikäteen, jotka olleet tiedossa toimeentulotuesta päätettäessä. Tämä on mahdollista vain, jos toimeentulotukea haetaan seuraavan kahden kuukauden aikana eikä sitä ole pidettävä kohtuuttomana. Lisäedellytyksenä on, että tulojen takautuvasta huomioon ottamisesta ilmoitetaan tukea myönnettäessä tuen hakijalle.

Mainittu 3 momentti koskee sanamuotonsa mukaan vain ansiotuloja eikä siis muita mahdollisia henkilön saamia tuloja.

Eduskunnan oikeusasiamiehen ratkaisussa (26.8.2004, dnro 725/4/03) oli kysymys siitä, voitiinko myöhemmin suoritettu Kansaneläkelaitoksen maksama etuus ottaa huomioon seuraavan kuukauden toimeentulotukea myönnettäessä. Oikeusasiamies viittasi toimeentulotukilain perintäsäännöksiin ja totesi, että ”Nähdäkseni aiemmin suoritettujen toimeentulotuen huomioiminen tulona uutena tuen määräytymisen ajanjaksona on asiakkaan kannalta verrattavissa tuen takaisinperintään.”

Toimeentulotukilakiin ei sisälly samanlaisia tuen kuittaamista koskevia säännöksiä kuin esimerkiksi sosiaalivakuutuksen alaan kuuluvien etuuksien kohdalla. Toimeentulotukilakiin ei sisälly myöskään säännöksiä mahdollisuudesta kuitata maksettua toimeentulotukea myöhemmin myönnettävästä toimeentulotuesta.

Oikeusasiamies katsoi, että sosiaalihuollon viranomaisten menettely huomioida myönnetty toimeentulotuki tulona myöhemmin myönnettävässä tuessa ei ollut lakiin perustuva.

Kouvolan hallinto-oikeus totesi ratkaisussaan 8.8.2009 (dnro 00163/09/6101), että toimeentulotuki määrätään kuukaudelta ja toimeentulotukea harkittaessa tulot ja varat otetaan pääsääntöisesti huomioon siltä ajanjaksolta, jota koskevana toimeentulotuki määrätään. Tulojen takautuvasta huomioon ottamisesta säädetään toimeentulotukilain 15 §:n 3 momentissa vain ansiotulojen osalta. Toimeentulotukilain 15 §:n 2 momentissa säädetty tulon jaksottaminen koskee suuria kertaluontoisia tuloja.

Marraskuun 2008 maksamatonta vuokraa (450 euroa) ja käteispanoja 220 euroa (19.11.2008), 50 euroa (14.11.2008), 50 euroa 10.11.2008) ja 40 euroa (28.11.2008) ei näin ollen voida ottaa jälkikäteen tulona huomioon toimeentulotukilain 15 §:n nojalla.

Koska 18 §:n mukainen toimeentulotuen tarkistaminen olosuhteiden muuttuessa koskee lainkohdasta annettujen soveltamisohjeiden mukaan yleensä vain maksamattomia tukia, ei myönnetyn tuen jälkikäteinen korjaaminen voi perustua tähänkään lainkohtaan.

Virheellisiä toimeentulotukipäätöksiä ei voida muuttaa kuin laissa erikseen säädetyillä perusteilla. Toimeentulotukilain 20 ja 21 § sisältävät säännökset toimeentulotuen takaisinperinnän perusteista, edellytyksistä ja esteistä. Takaisinperinnästä on aina lukuun ottamatta lain 23 §:n mukaista eräänlaista kuittausperintää, tehtävä hakemus hallinto-oikeudelle, joka harkitsee, vaarantaako takaisinperintä asiakkaan toimeentulon. Toimeentulotuen takaisinperintä vain kuittaamalla tulevien kuukausien tuesta ilman selvää lainsäädäntöä kaventaisi tässä tapauksessa olennaisesti viimesijaisen toimeentulon turvaamista koskevaa perusoikeutta.

Korkein hallinto-oikeus ei myöntänyt asiassa valituslupaa.

Apulaisoikeuskanslerin päätöksessä 3.6.2009 (dnro OKV/986/1/2007) oli kysymys tilanteesta, jossa kunnan viranhaltija oli myöntänyt kantelijoille toimeentulotukea lokakuulle 2006. Saman vuoden marras- ja joulukuun toimeentulotukihakemusta käsitellessään viranhaltija oli huomannut, että lokakuun laskelmasta oli tuloista puuttunut kantelijoiden saama asumistuki. Viranhaltija teki lokakuulle uuden laskelman, jossa asumistuki otettiin tulona huomioon ja peri liikatuon ta-

kaisin vähentämällä sen marras-joulukuulle myönnetystä toimeentulotuesta. Apulaisoikeuskansleri totesi, että toimeentulotukilain 15 §:n 2 momentissa säädetty mahdollisuus tulojen jakottamisesta koskee suuria kertaluontoisia tuloja.

Apulaisoikeuskanslerin mukaan yhden kuukauden asumistukea ei voida pitää lainkohdassa tarkoitettuna tulona. Apulaisoikeuskansleri totesi vielä, että lain 15 §:n 3 momentti koskee pelkästään ansiotuloa, joten silläkään ei ole voitu perustella asumistuen jälkikäteistä huomion ottamista. Apulaisoikeuskansleri esitti johtopäätöksensä, että lokakuun asumistukea ei oltu voitu ottaa jälkeensä tuona huomioon viranhaltijan ja lautakunnan ilmoittaman 15 §:n nojalla. Oikeuskansleri totesi vielä, että koska toimeentulotukilain 18 §:n mukainen toimeentulotuen tarkistaminen olosuhteiden muuttuessa koskee lainkohdasta annettujen soveltamisohjeiden mukaan yleensä vain maksamattomia tukia, ei myönnetyn tuen jälkikäteinen korjaaminen voi perustua tähänkään lainkohtaan. Johtopäätöksensä apulaisoikeuskansleri katsoi, että toimeentulotuen takaisinperimistä ilman hallinto-oikeudelle tehtyä hakemusta vain tulevien kuukausien tuesta kuittaamalla ei ilman selvää lainsäädännöstä voida pitää hyväksyttävänä, koska se saattaa olennaisesti ja hallitsemattomasti kaventaa viimesijaisen toimeentulon turvaamista koskevaa perusoikeutta.

Mielestäni Kansaneläkelaitoksen menettely toimeentulotukipäätöstä tarkistettaessa lain 18 §:n perusteella muistuttaa ainakin joiltain osin tuen takaisinperintää tai kuittaamista. Koska Kansaneläkelaitos on asiaa koskevan selvityspyynnön jälkeen ilmoittanut, että kantelijan kohdalla toimeentulotukipäätös on tarkistettu 13.10.2017 annetulla päätöksellä siten, ettei elokuun ylijäämää ole huomioitu syyskuun osalta, ei kirjoitus anna aihetta puoleltani muuhun kuin että kiinnittän Kansaneläkelaitoksen huomiota edellä tulon jälkikäteistä huomioimisesta sanottuun.

3.3 Päätöksenteko hakemusta pidemmälle ajalle

Asiakirjoista saatavan selvityksen mukaan kantelija haki 21.8.2017 toimittamallaan toimeentulotukihakemuksella toimeentulotukea syyskuulle 2017. Kansaneläkelaitos antoi asiaa koskevan päätöksen 25.8.2017 ja tukea myönnettiin ajalle 1.9.–30.11.2017.

Totean, että toimeentulotukihakemus tulee vireille asiakkaan hakemuksesta. Asiakkaalla on oikeus määrätä, mitä ajanjaksoa hakemus koskee. Lähtökohtaisesti hakemusta pidemmän päätöksen tekeminen edellyttää aina tuen hakijan suostumusta.

Olen samaa mieltä siitä, että ns. pitkän toimeentulotukipäätöksen tekeminen saattaa joskus olla perusteltua varsinkin tilanteissa, joissa asiakkaan tilanne pysyy muuttumattomana. Nähdäkseni tällaisen pidemmän päätöksen tekeminen kuitenkin edellyttää asiakkaan suostumusta tai hänen hakemustaan. Kansaneläkelaitoksen etuuspalvelujen lakiyksikkö on todennut, että Kansaneläkelaitoksen olisi tullut olla yhteydessä kantelijaan ennen ratkaisun tekemistä ja tiedustella kantelijalta haluaako hän tukea haettua pidemmälle ajalle. Pidän tällaista menettelyä edellä sanotuista syistä perusteltuna ja oikeana.

Totean vielä tässä yhteydessä yleisellä tasolla näkemyksenäni, että mikäli asiakkaalle tehdään pidempiä päätöksiä, tulisi päätöksestä selvästi ilmetä, että toimeentulotukiasiakkaalla on päätöksen estämättä oikeus hakea lisää toimeentulotukea päätöksen voimassaoloaikana, mikäli edellytykset siihen ovat olemassa. Asiakkaan tilanne saattaa päätöksen voimassaoloaikana muuttua siten, että hänen tarpeensa toimeentulotukeen on arvioitava uudestaan.

3.4 Kansaneläkelaitoksen menettelystä aiheutuneiden lisäkustannusten korvaaminen

Kantelija on vaatinut, että Kansaneläkelaitos korvaisi hänelle vuokranmaksun myöhästymisestä syntyneitä maksumuistutuskuluja. Kantelijan mukaan vuokranmaksu viivästyi Kansaneläkelaitoksen elokuuta koskevan päätöksen tarkistuksen johdosta, jolloin elokuussa syntynyt laskennallinen normiylijäämä siirrettiin syyskuun tuloksi. Kantelijalle ei kuitenkaan ollut kirjoituksensa mukaan sellaisia käytettäviä tuloja, joilla hän olisi pysynyt vuokransa maksamaan.

Oikeusasiamies ei voi määrätä viranomaista toimimaan tietyllä tavalla eikä määrätä viranomaista suorittamaan korvauksia esimerkiksi virheellisestä menettelystä aiheutuneista kustannuksista.

Tässä tapauksessa Kansaneläkelaitos on korjannut syyskuuta koskevaa päätöstä edellä kohdasta 3.2 ilmenevästi. Kantelijalla on halutessaan mahdollisuus kääntyä maksumuistutuskustannusten korvaamista koskevassa asiassa vielä uudestaan Kansaneläkelaitoksen puoleen.

Kirjoitus ei tältä osin antanut aihetta puoleltani enempään.

4 TOIMENPITEET

Kiinnitän Kansaneläkelaitoksen huomiota päätöksessä toteamaani. Tässä tarkoituksessa lähettän tästä päätöksestäni jäljennöksen Kansaneläkelaitokselle.